

2. Atwood, M. The Robber Bride: [A novel] / M. Atwood. – New York [etc.]: Talese: Doubleday, Cop. 1993. – VI, 466 p.
3. Hamilton, J. The Book of Ruth: [A novel] / J. Hamilton. – New York: Ticknor & Fields, 1988. – 328 p.
4. Smiley, J. Private Life: [A novel] / J. Smiley. – New York: Anchor Books, 2010. – 416 p.

УДК 82.091

РЭПУТАЦЫЯ Л. М. ТАЛСТОГА Ў БЕЛАРУСІ ЯК САЦЫЯКУЛЬТУРНЫ ФЕНОМЕН (КАНТАКТЫ, НАСЛЕДАВАННІ, ПЕРАКЛАДЫ)

І. Б. Лапцёнак

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў
Мінск, Рэспубліка Беларусь
laptenokirina@tut.by*

Артыкул прысвечаны разгляду адметнасці рэпутацыі Л. М. Талстога, успрымання яго творчасці культурнай інтэлігенцыяй і шырокімі коламі беларускага грамадства. На аснове вывучэння эпістальнай спадчыны, літаратурна-крытычных работ, матэрыялаў з фондаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтваў, Дзяржаўнага музея Л. М. Талстога (Расія, г. Масква) вызначаны асаблівасці ўспрымання і інтэрпрэтацыі творчасці Л. М. Талстога ў Беларусі як сацыякультурнага феномена, яго асноўныя праяўленні і верагодныя прычыны ўзнікнення.

Ключавыя словы: творчая індывідуальнасць пісьменніка; літаратурная рэпутацыя; рэцэпцыя; мастацкі пераклад; наследаванне; літаратурна-крытычнае асэнсаванне.

L. M. TOLSTY'S REPUTATION IN BELARUS AS A SOCIO-CULTURAL PHENOMENON (CONTACTS, INHERITANCE, TRANSLATIONS)

I. B. Laptionak

*Belarusian State University of Culture and Arts
Minsk, Republic of Belarus
laptenokirina@tut.by*

The article is devoted to the specifics of the reputation of Leo Tolstoy, the perception of his work by cultural intelligentsia and the general public of the Belarusian society. Based on the study of the epistolary heritage, literary critical works, materials from the funds of the Yakub Kolas Central Scientific Library of the National Academy of Sciences of Belarus, the Belarusian State Archive-Museum of Literature and Art, the State Museum of L. Tolstoy (Russia, Moscow), the features of perception and interpretation are determined creativity of L. Tolstoy in Belarus as a socio-cultural phenomenon, its main manifestations and possible causes of occurrence.

Key words: creative personality of the writer; literary reputation; reception; literary translation; inheritance; literary-critical comprehension.

У канцы XIX – пачатку XX ст. Л. Талстой, асветнік, заснавальнік рэлігійна-маральнага вучэння, член-карэспандэнт Імператарскай Акадэміі навук (1873), ганаровы акадэмік па разрадзе прыгожага пісьменства (1900), быў адным з самых папулярных пісьменнікаў у свеце. У 1903 г. яго сучаснік, журналіст С. Лібровіч пісаў: “Можна смела сцвярджаць, што ні

адзін пісьменнік – не толькі з рускіх, але і замежных – як асоба не ўзбуджае такой цікавасці, як граф Л. М. Талстой. Падрабязнасці з жыцця знакамітага аўтара «Вайны і міру», звесткі пра тое, як ён жыў і працуе, у якім асяроддзі знаходзіцца, якія творы мастацтва асабліва шануе, якія мыслары і пісьменнікі карыстаюцца яго прыхільнасцю і г. д. – усё чытаецца мільёнамі інтэлігентных чытачоў ва ўсім культурным свеце, служыць прадметам гутарак, спрэчак, разваг» [4, с. 101]. (Тут і далей цытаты падаюцца ў перакладзе аўтара. – І. Л.).

У той жа час рэпутацыю Л. Талстога нельга назваць адназначнай. Даследчыкамі быў выяўлены шырокі кантраст “паміж захопленым усхваленнем яго генія і амаль усеагульнай абьякавасцю або адмоўным стаўленнем да яго ідэй” [7, с. 75]. Напружаны дыялог з пісьменнікамі вялі А. Белы, А. Блок, В. Брусаў, В. Іваноў, З. Гіпіус, Д. Меражкоўскі і інш. Адбываліся спрэчкі адносна яго аўтарытарнасці і ў пэўных літаратурна-філасофскіх колах, напрыклад, у асяроддзі рэлігійнага філосафа і публіцыста В. Розанова, да якога належаў літаратурны крытык П. Перцаў, які адзначыў: “Стаўшы, як рымскія цары, богам яшчэ пры жыцці, Талстой пры жыцці, верагодна, ужо не сустрэне адважных смяротных, якія падыдуць да яго як чалавек да чалавека” [8, с. 295].

Актуальнасць даследавання рэпутацыі Л. Талстога ў Беларусі вызначаецца неабходнасцю вывучэння адметных матэрыялаў, што адлюстроўваюць спецыфіку ўспрымання яго асобы і творчасці беларускім грамадствам. Навуковую значнасць уяўляюць культурныя коды рэпрэзентацыі яго творчасці ў масавай культуры канца XIX – пачатку XX ст., а таксама выяўленне асаблівасцей успрымання яго творчай індывідуальнасці сучаснікамі. Асноўнай базай праведзенага даследавання сталі, нароўні з літаратурна-крытычнымі працамі (зборнік “Леў Талстой і Беларусь: артыкулы, эсэ, выказванні” (1981), матэрыялы перыядычнага друку XX ст.), рэдкія кніжныя выданні, якія захоўваюцца ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Я. Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (далей – ЦНБ НАНБ), матэрыялы асабістых фондаў пісьменнікаў, пісьмовыя крыніцы Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва (далей – БДАМЛіМ), матэрыялы рукапісных фондаў Дзяржаўнага музея Л. М. Талстога ў Маскве (далей – ДМТ).

Цікавасць да творчасці Л. Талстога і “талстоўства” ўзнікла ў беларускім грамадстве яшчэ пры жыцці пісьменніка. Яна была выклікана патрэбамі развіцця нацыянальнай літаратуры і знайшла адбітак у сувязях з класічнай рускай літаратурай, філасофска-эстэтычнымі дасягненнямі пісьменства. Гэты час стаў перыядам інтэнсіўнага ўплыву рускай літаратуры і тэатральнай дзейнасці на беларускую культуру. Узрасла цікавасць да творчасці Ф. Дастаеўскага, А. Чэхова, М. Горкага, А. Блока, У. Маякоўскага, С. Ясеніна, было шырока адзначана 100-годдзе А. Пушкіна, створана публічная бібліятэка яго імя на базе кабінета пры кніжнай лаўцы. Значная ўвага дасягненням рускай культуры надавалася ў дзейнасці Мінскага таварыства аматараў прыгожых мастацтваў, якое арганізавала сустрэчы і выступленні дзеячаў культуры.

На адметнасць успрымання асобы пісьменніка ў Беларусі вызначальны ўплыў аказалі пэўныя сацыяльна-культурныя абставіны: “Прызнаны абаронца простага рабочага чалавека Леў Талстой з Беларусі бачыўся таксама абаронцам права беларуса на народную сваю мову, сваю культуру, якой бы «прасеццай» і «мужычай» яна ні здавалася «адукаванаму чалавеку»” [2, с. 22]. Жыхары беларускіх гарадоў, мястэчак, вёсак (сяляне, рамеснікі, настаўнікі, гімназісты) звярталіся да яго з лістамі. У параўнанні з іншымі рускімі пісьменнікамі, якія вялі перапіску з беларусамі, у Л. Талстога было самае шырокае кола карэспандэнтаў.

У ДМТ захоўваецца больш за 100 беларускіх аўтографаў (лісты сялян, рамеснікаў, настаўнікаў гімназіі і інш.). Пісьменніку пісалі з Мінска, Магілёва, Гродна, Віцебска, Пінска, Оршы. З ім раіліся, прасілі дапамогі, звярталіся з асабістымі праблемамі. Тэмы зваротаў былі разнастайныя: меркаванне аб творчасці пачынаючага літаратара, удакладненне звестак біяграфіі, атрыманне водзыву аб мастацкім творы ці артыкуле, просьба даслаць выданне, аказаць дапамогу, даць жыццёвую параду і інш. У артыкуле “Леў Талстой у памяці мужыкоў-беларусаў” Ц. Гартны адзначаў, што нават малапісьменныя людзі з народа чулі пра яго.

Немалаважным фактарам, які аказаў уплыў на фарміраванне рэпутацыі Л. Талстога ў беларускім грамадстве, з’яўлялася яго ўвага да пашырэння асветы. Пісьменнік высылаў кнігі для бібліятэк, што існавалі і на тэрыторыі Беларусі. Так, падчас арганізацыі сельскай бібліятэкі на Віцебшчыне мясцовая настаўніца звярнулася з пытаннем, дзе можна атрымаць яго кнігі (ліст ад 2 кастрычніка 1910 г.). Пісьменнік распарадзіўся адправіць кнігі і каталог выдавецтва “Пасрэднік” з падрабязным пералікам выданняў. Паводле даных, змешчаных газетамі “Мінскі кур’ер” і “Палессе”, найбольшым попытам у чытачоў Гомельскай бібліятэкі

імя М. В. Гоголя і Мінскай гарадской грамадскай бібліятэкі імя А. С. Пушкіна карысталіся менавіта творы Л. Талстога. Апошній ён быў абраны ганаровым членам (ліст ад 1 сакавіка 1909 г.). У пачатку XX ст. характэрнай з’явай было правядзенне народных чытанняў яго твораў – у Віцебску, Магілёве, Мінску і іншых гарадах.

Значным аспектам фарміравання рэпутацыі Л. Талстога ў колах культурнай інтэлігенцыі стала арганізацыя юбілейных вечароў, прысвечаных пісьменніку. Мінскім таварыствам аматараў мастацтваў быў арганізаваны літаратурны вечар да 75-годдзя пісьменніка, накіравана віншавальная тэлеграма ў Ясную Паляну. 28 жніўня 1908 г. з нагоды яго 80-годдзя, як сведчаць матэрыялы ДМТ, з Беларусі было накіравана некалькі віншавальных тэлеграм. Згуртаваннем літаратараў, артыстаў і мастакоў Мінскай губерні былі выказаны наступныя пажаданні: “Мінскае літаратурна-артыстычнае таварыства падзяляе радасць усяго свету і шле вам сваё прывітанне і віншаванне, просячы вышэйшую сілу захаваць вас на многія гады, каб вы доўга маглі вучыць людзей таму, як трэба і можна жыць у волі Бога, і свяцілі на цёмных і слізкіх шляхах нашага жыцця да таго часу, калі нам Бог праўду скажа” [5, л. 1–2]. Віншавальныя тэлеграмы прыйшлі ад праўленняў і “падпісантаў” беларускіх публічных бібліятэк – Бабруйскай публічнай бібліятэкі імя А. С. Пушкіна і Мінскай гарадской грамадскай бібліятэкі імя А. С. Пушкіна.

Творы Л. Талстога на Беларусі не толькі чыталі, іх перапісвалі і нярэдка з рызыкай. Аповесць “Крэйцарава саната”, забароненая цэнзурай да друку і апублікаваная ўпершыню ў чэрвені 1891 г., распаўсюджвалася ў рукапісных спісах. У ЦНБ НАНБ захоўваецца гектаграфічная копія рукапісу аповесці.

Беларускія газеты, нягледзячы на цэнзурную забарону, пісалі пра Л. Талстога, змяшчалі яго пераклады. У 1908 г. у “Нашай ніве” знайшлі выяўленне пераклады народных расказаў, напісаных у жанры казкі-прытчы, – “Праз зямлю ў зямлю”, “Два браты і золата”, у “Мінскім кур’еры” быў змешчаны артыкул “Мой Талстой”. Зварот да творчасці рускага пісьменніка ў канцы XIX – пачатку XX ст. з’яўляўся нярэдка і ў культурна-тэатральнай дзейнасці. У Бабруйску, Віцебску, Гомелі, Мінску ставіліся драмы Л. Талстога “Жывы труп”, “Улада цемры”, інсцэніраваліся раманы “Уваскрэсенне” і “Ганна Карэніна”.

Папулярнасць і прызнанне Л. Талстога былі звязаны і з яго кантактамі: дамы пісьменніка ў Хамоўніцкім завулку і ў Яснай Паляне заўсёды поўніліся наведвальнікамі. Л. Талстой быў майстрам дыялогаў і ў перапісцы. Больш за ўсё яго прыцягвалі лісты-споведзі простых людзей. Сярод іх – споведзь А. Цішкавай з Магілёўскай губерні (в. Малыя Сліжы) на сарака двух лістах, у якой яна апісала сваё шматпакутнае жыццё. Просьбай сялянскай дзяўчыны была даплата за швейную машынку, праца на якой дапамагла б ёй пракарміць сябе. Пісьменнік настолькі быў уражаны праўдзівасцю і шчырасцю ліста, што даслаў яго для апублікавання з уласнай прадмовай у адну з найбольш папулярных у Расіі газет (“Русское слово”) і паспрыяў вылучэнню неабходнай сумы. Вядомым з’яўляецца факт перапіскі Л. Талстога з 22-гадовым салдатам-беларусам І. Сікорам (у далейшым вядомым селекцыянерам), які пісаў яму аб цяжкасцях салдацкага жыцця, а пісьменнік дасылаў яму кнігі. Меркаванне Л. Талстога лічылася цікавым і карысным не толькі ў шырокай грамадскай, але і ў маладога пакалення: аб гэтым сведчыць перапіска Л. Талстога з маладой пісьменніцай К. Ждан (Спіцынай), якая дасылала яму лісты з Оршы.

Захаваная эпістальная спадчына сведчыць і аб асабістых кантактах з некаторымі дзеячамі культуры, ураджэнцамі Беларусі – літаратуразнаўцам, этнографам, прафесарам Маскоўскага ўніверсітэта М. Доўнар-Запольскім і літаратурным дзеячам, філосафам, прафесарам Ягелонскага і Віленскага ўніверсітэтаў М. Здзяхоўскім. М. Доўнар-Запольскі быў запрошаны рэдактарам штотыднёвага ілюстраванага літаратурна-палітычнага і навуковага часопіса “Утро”, выданне якога планавалася пры непасрэдным удзеле Л. Талстога. З мэтай абмеркавання арганізацыйна-творчых пытанняў яго падрыхтоўкі этнограф прыязджаў у Ясную Паляну ў канцы жніўня 1900 г. Амаль палова лістоў М. Здзяхоўскага была даслана ў Ясную Паляну з мястэчка Ракаў Мінскай губерні (захоўваюцца ў ДМТ). Вядома, што рускі пісьменнік вельмі ўважліва адносіўся да перапіскі з ім: захаваліся чатыры варыянты адказаў на ліст М. Здзяхоўскага ад 12 жніўня 1895 г. [3, с. 165]. Перапіска паміж аўтарамі вялася да 1908 г.

Шырокае ўшанаванне пісьменніка ў грамадска-значных формах адбывалася і пасля яго сыходу з жыцця. 11 лістапада 1910 г. “Наша ніва” з нагоды смерці пісьменніка размясціла некролаг. У снежні 1910 г. тут жа былі апублікаваны верш “Памяці Л. М. Талстога” Я. Коласа, які знаходзіўся ў той час у зняволенні ў Мінскім астрозе, і артыкул Ц. Гартнага, прысвечаны пісьменніку. У спахувальнай тэлеграме, адрасаванай нашаніўцамі ўдаве С. Талстой, выказваліся словы глыбокага смутку: “Ужо нябы набалеўшае сэрца, плывуць

думкі праўды і справядлівасці. Над гробам вялікага прарока мысліцеля блішчыць арэол новага жыцця. І мы там нашы вочы і думкі кіруем. Усіе супольна жалю злучены...” (калекцыя дакументаў аддзела рукапісаў Віленскага беларускага музея імя І. Луцкевіча, БДАМЛіМ) [6, л. 46]. У фондах ДМТ захоўваецца таксама спачувальная тэлеграма з Мінскай гарадской грамадскай бібліятэкі імя А. С. Пушкіна, адрасаваная малодшай дачцэ і сакратару пісьменніка А. Талстой (ад 12.11.1910).

У 1911 г. Мінскай гарадской думай было прынята рашэнне аб ушанаванні памяці класіка ў Беларусі шляхам адкрыцця бібліятэкі імя Л. М. Талстога, для якой Соф’я Андрэеўна, удава пісьменніка, перадала 40 кніг.

Сведчаннем цікавасці беларускай інтэлігенцыі да творчасці Л. Талстога, да адметнасці і “загадкавасці” яго асобы (нават пасля яго смерці) з’яўляецца ўвага да матэрыялаў, звязаных з яго жыццёвым і творчым шляхам. У прыватнасці, М. Багдановіч у 1915 г. напісаў рэцэнзію “Новыя лісты Л. М. Талстога” ў сувязі з апублікаваннем перапіскі з М. Някрасавым. М. Багдановіч адзначыў, што яго зварот да гэтай тэмы быў звязаны з матэрыяламі, якія, на яго погляд, уяўляюць значную цікавасць, паколькі адлюстроўваюць пачатковы перыяд творчасці пісьменніка як найменш даследаваны і прадстаўляюць яго асобу ў малавядомым ракурсе разгляду.

Не згасла папулярнасць пісьменніка і ў 1920–1930-я гг. У гэты час выйшлі ў свет на беларускай мове ў віленскіх выдавецтвах У. Знамяроўскага і Б. Клецкіна творы “Ці шмат чалавеку трэба зямлі і другія апавяданні” (пераклад Улад-Ініцкага), “Ад чаго зло на свеце і другія апавяданні” (пераклад Улад-Ініцкага), “Л. Талстой для дзяцей” (пераклад М. Краўцова). У Мінску ў Беларускам дзяржаўным выдавецтве выйшлі “Палікушка. Пасля бала”, “Севастопальскія апавяданні” (пераклад А. Астрэйкі) і інш. У пасляваенны перыяд былі створаны пераклады “Смерць Івана Ільіча. Крэйцарава саната” (пераклад Л. Салаўя), “Халстамер” (пераклад І. Шамякіна), “Улада цемры” (пераклад Ю. Гаўрука), “Ганна Карэніна” (пераклад М. Машары) і інш.

У другой палове XX ст. назіралася пераўтварэнне рэпутацыі Л. Талстога – “змагара за праўду”, “вучыцеля жыцця”, “заступніка народа” – у статус сусветна прызнанага класіка літаратуры, які аказаў моцны ўплыў на эвалюцыю еўрапейскага гуманізму і на развіццё рэалістычных традыцый. Уздзеянне Л. Талстога выявілася ў творчасці беларускіх пісьменнікаў розных стыляў і кірункаў. Сярод іх – А. Адамовіч, В. Адамчык, М. Багдановіч, Я. Брыль, В. Быкаў, М. Гарэцкі, А. Кулакоўскі, М. Лынькоў, І. Мележ, І. Пташнікаў, К. Чорны, І. Чыгрынаў, І. Шамякін і інш. А. Адамовіч задаваўся пытаннем, чаму пісьменнікі нікога так ахвотна не бяруць у настаўнікі, як Л. Талстога, і нават тыя, хто ў прынцыпе не згодны, што на іх хтосьці паўплываў. І сам адказаў: таму што “ўздзеянне Талстога асаблівае, яно «неабходнае», і пачынаецца нават раней таго моманту, калі з’яўляецца патрэбнасць і гатоўнасць «таксама быць пісьменнікам»” [1, л. 1]. На яго думку, “ніхто і нішто як літаратура, а ў літаратуры ніхто і нішто, як Талстой дапамагаюць адкрыць, выявіць у сабе гэты інстынкт, накіраваны ўнутр нас саміх” [1, л. 4]. У станаўленні Я. Брыля важную ролю адыграла асоба пісьменніка, яго вучэнне аб непраціўленні злу, вызначальныя рысы яго індывідуальнасці – праўдзівасць, чалавечнасць, нястомнасць у жыццёвых і творчых пошуках. Некаторыя кнігі Л. Талстога, якія сёння прадстаўлены ў аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў ЦНБ НАНБ, захоўваліся раней у асабістай бібліятэцы Я. Брыля, а таксама бібліятэках П. Беркава, А. Багдановіча і П. Глебкі.

Такім чынам, на прыкладзе аналізу літаратурна-крытычных работ, прысвечаных асэнсаванню творчасці Л. Талстога, матэрыялаў перапіскі, перыядычнага друку XX ст., асабістых фондаў беларускіх пісьменнікаў вызначаны асаблівасці ўспрымання і інтэрпрэтацыі яго творчасці як сацыякультурнага феномена ў камунікатыўнай прасторы Беларусі канца XIX – пачатку XX ст. Кантакты паміж пісьменнікам і грамадскімі арганізацыямі, культурнымі дзеячамі, прадстаўнікамі шырокіх колаў сведчаць аб вялікай папулярнасці яго творчасці ў Беларусі. Шляхам іх вывучэння вызначаны асноўныя праяўленні, што адлюстроўваюць асаблівасці рэцэпцыі творчасці Л. Талстога ў Беларусі як сацыякультурнага феномена (запатрабаванасць яго твораў у бібліятэках, арганізацыя народных чытанняў, юбілейных літаратурных вечароў, перапісванне забароненых твораў, стварэнне і выданне перакладаў, размяшчэнне прысвечаных яму матэрыялаў у перыядычным друку, тэатральныя пастаноўкі, уплыў на светаўспрыманне беларускіх пісьменнікаў), а таксама верагодныя прычыны яго фарміравання (цікавасць да асобы пісьменніка, філасофіі “талстоўства”, яго ўвага да пашырэння асветы, трывалая сувязь творчасці з рэальным жыццём і інш.).

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Адамович, А. Необходимость Толстого / А. Адамович // БДАМЛМ. – Ф. 116. – Воп. 2. – Спр. 72. – Л. 1–4.
2. Нарысы па гісторыі беларуска-рускіх літаратурных сувязей: у 4 кн. – Мінск: Навука і тэхніка, 1993. – Кн. 1. – 476 с.
3. Рагойша, В. Ракаўскі карэспандэнт Льва Талстога / В. Рагойша // Леў Талстой і Беларусь: артыкулы, эсэ, выказванні. – Мінск: Маст. літ., 1981. – С. 161–168.
4. Русаков, В. Живая биография гр. Л. Н. Толстого / В. Русаков // Изв. по лит., наукам и библиогр. книжных магазинов товарищества М. О. Вольф. – 1903. – № 10–11. – С. 101–104.
5. Телеграмма Л. Н. Толстому от Правления Минского литературно-артистического общества (1908) // Государственный музей Л. Н. Толстого. – Рукопис. фонд. – Л. 1–2.
6. Телеграмма С. А. Толстой от сотрудников редакции газеты “Наша нива” (1910) // БДАМЛМ. – Ф. 3. – Воп. 1. – Спр. 75. – Л. 46.
7. Франк, С. Лев Толстой и русская интеллигенция / С. Франк // Критич. обзор. – 1908. – Вып. VI. – С. 75–82.
8. 1900 год в неизвестной переписке, статьях, рассказах и юморесках Василия Розанова, Ивана Романова-Рцы и Петра Перцова. – Спб.: Родник, 2014. – 928 с.

УДК 821.161.3-311.6:821.111

МИР ИСТОРИЧЕСКИХ ОТРАЖЕНИЙ В СОВРЕМЕННОЙ ПРОЗЕ БЕЛОРУССКИХ И БРИТАНСКИХ АВТОРОВ

О. А. Лиденкова

*Гомельский государственный университет им. Ф. Скорины
Гомель, Республика Беларусь
hollin7@gmail.com*

В статье в компаративном аспекте рассматриваются способы художественной репрезентации проблемы идентичности в произведениях белорусских и британских писателей конца XX – начала XXI века. Прослеживается, как данная тема развивается через образы зеркал, отражений и двойников.

Ключевые слова: современная литература; историческая проза; идентичность; мотив зеркала; двойник.

MIRRORS AND REFLECTIONS IN CONTEMPORARY HISTORICAL FICTION BY BELARUSIAN AND BRITISH AUTHORS

V. A. Lidziankova

*Francisk Scorina Gomel State University
Gomel, Republic of Belarus
hollin7@gmail.com*

The article is devoted to the comparative study of the ways of artistic representation of the problem of identity in the works of Belarusian and British writers of the late XX – early XXI century. It traces how this theme develops through the images of mirrors, reflections and Gothic doppelgangers.

Key words: contemporary literature; historical prose; identity; mirror motive; literary double.